

**Силабус
вибіркової дисципліни**

Історія бухгалтерського обліку

Назва дисципліни:	Історія бухгалтерського обліку
Рівень вищої освіти:	перший (бакалаврський)
Сторінка курсу в Moodle:	https://dl2022.khadi-h.com/course/view.php?id=3052
Обсяг освітнього компоненту	4 кредиту (120 годин)
Форма підсумкового контролю	залік
Консультації:	за графіком
Назва кафедри:	кафедра обліку і оподаткування
Мова викладання:	українська
Керівник курсу:	Маліков Володимир Васильович, доктор наук з державного управління, професор
Контактний телефон:	0505971309
E-mail:	malikovw@gmail.com

Короткий зміст освітнього компоненту:

Метою вивчення навчальної дисципліни є засвоєння студентами знань з історії бухгалтерського обліку, ознайомлення з досвідом минулого бухгалтерського обліку, що сприятиме кращому розумінню сутності сучасного ведення бухгалтерії.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є історія розвитку основних понять і концепцій бухгалтерського обліку, помилки й недоліки, які мали місце у сфері організації та ведення обліку в минулому й існують на сучасному етапі.

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни є: ознайомлення студентів з підходами до вивчення історії розвитку обліку та її періодизації;

- ознайомлення із джерелами виникнення бухгалтерського обліку в країнах стародавнього світу;
- вивчення історичних аспектів виникнення подвійної бухгалтерії та з'ясування її впливу на розвиток обліку в країнах світу в ХУ-ХУІІІ ст.;
- вивчення загальних закономірностей формування та розвитку бухгалтерського обліку як науки в різних країнах світу наприкінці ХІХ - на початку ХХ ст.;
- систематизація й розширення знань із питань класифікації національних систем обліку, організації бухгалтерського обліку в розвинутих країнах світу в сучасних умовах;
- ознайомлення з основними обліковими теоріями та напрямками розвитку світових бухгалтерських шкіл;
- вивчення еволюції елементів методу бухгалтерського обліку з моменту їх виникнення й до цього часу;
- вивчення основних історичних етапів розвитку обліку в Україні.

Передумови для вивчення освітнього компоненту: вивчення цієї дисципліни не потребує спеціальної підготовки, програма середньої школи є достатньою, крім того: «Економічна теорія»; «Історія економіки та економічної думки», «Правознавство» (бажано).

Компетентності, яких набуває здобувач:

Загальні компетентності:

- здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями;
- здатність працювати в команді;
- здатність працювати автономно;
- цінування та повага різноманітності та мультикультурності;
- здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів);
- здатність бути критичним та самокритичним;
- знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності;
- здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово;
- навички використання сучасних інформаційних систем і комунікаційних технологій;
- здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

Спеціальні (фахові) компетентності:

- застосовувати знання права та податкового законодавства в практичній діяльності суб'єктів господарювання;
- здійснювати облікові процедури із застосуванням спеціалізованих інформаційних систем і комп'ютерних технологій;
- здатність застосовувати етичні принципи під час виконання професійних обов'язків.

Результати навчання:

- знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем;
- розуміти місце і значення облікової, аналітичної, контрольної, податкової та статистичної систем в інформаційному забезпеченні користувачів обліково-аналітичної інформації у вирішенні проблем в сфері соціальної, економічної і екологічної відповідальності підприємств;
- визначати сутність об'єктів обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування та розуміти їх роль і місце в господарській діяльності;
- формувати й аналізувати фінансову, управлінську, податкову і статистичну звітність підприємств та правильно інтерпретувати отриману інформацію для прийняття управлінських рішень;
- володіти методичним інструментарієм обліку, аналізу, контролю, аудиту та оподаткування господарської діяльності підприємств;
- розуміти особливості практики здійснення обліку, аналізу, контролю, аудиту та оподаткування діяльності підприємств різних форм власності, організаційно-правових форм господарювання та видів економічної діяльності;

- вміти працювати як самостійно, так і в команді, проявляти лідерські якості та відповідальність у роботі, дотримуватися етичних принципів, поважати індивідуальне та культурне різноманіття;
- аналізувати розвиток систем, моделей і методів бухгалтерського обліку на національному та міжнародному рівнях з метою обґрунтування доцільності їх запровадження на підприємстві;
- дотримуватися здорового способу життя, безпеки життєдіяльності співробітників та здійснювати заходи щодо збереження навколишнього середовища;
- виконувати професійні функції з урахуванням вимог соціальної відповідальності, трудової дисципліни, планування та управління часом;
- зберігати та примножувати досягнення і цінності суспільства на основі розуміння місця предметної області у загальній системі знань, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя.

Тематичний план

№ теми	Назва тем (ЛК, ЛР, ПР, СЗ, СР)	Кількість годин	
		очна	заочна
1	ЛК «Періодизація розвитку бухгалтерського обліку»	2	0,9
	ПР «Історичні передумови виникнення бухгалтерського обліку»	2	0,5
	СР «Визначення поняття «рахівництво» в різних літературних джерелах»	13	16
2	ЛК «Подвійна бухгалтерія та її вплив на подальший розвиток обліку в країнах світу (XV-XVІІІ ст.)»	2	0,8
	ПР «Історичні передумови виникнення подвійної бухгалтерії»	2	0,5
	СР «Проста та камеральна парадигми обліку: сутність та основні етапи розвитку»	12	15
3	ЛК «Формування бухгалтерського обліку як науки (кінець ХІХ - початок ХХ ст.)»	2	0,9
	ПР «Історичне становлення бухгалтерського обліку як науки»	2	0,6
	СР «Історичні передумови розвитку обліку як науки у Франції та Німеччині»	13	16
4	ЛК «Облікові теорії та світові бухгалтерські школи»	3	0,8
	ПР «Розвиток балансових теорій (абсолютного, динамічного й номінального балансу) в історії обліку»	3	0,6
	СР «Сучасні напрямки розвитку української бухгалтерської школи»	13	16
5	ЛК «Розвиток обліку в країнах світу в ХХ-ХХІ ст. та національні системи бухгалтерського обліку»	2	0,9
	ПР «Фактори формування обліку в різних країнах світу у ХХІ ст.»	2	0,6

	СР «Історичний розвиток та принципи побудови планів рахунків різних країн світу»	12	16
6	ЛК «Еволюція елементів методу бухгалтерського обліку»	2	0,8
	ПР «Еволюція форм бухгалтерського обліку»	2	0,6
	СР «Сучасний етап розвитку фінансової звітності»	13	15
7	ЛК «Історія розвитку бухгалтерського обліку в Україні»	3	0,9
	ПР «Історичний процес становлення бухгалтерського обліку в незалежній Україні»	3	0,6
	СР «Підготовка бухгалтерських кадрів в Україні»	12	16
Разом	ЛК	16	6
	ПР (ЛР, СЗ)	16	4
	СР	88	110

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (за наявності): не передбачене

Методи навчання:

MН1 – словесний метод (лекція);
MН2 – практичний метод (практичні заняття);
MН3 – наочний метод (метод демонстрацій);
MН4 – робота з навчально-методичною і нормативною літературою (конспектування, тезування, складання реферату);
MН5 – відеометод у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання (дистанційне навчання);
MН6 – самостійна робота (розв'язання програмних завдань).

Система оцінювання та вимоги:

Поточний контроль базується на оцінці результатів вивчення теоретичних питань і виконання завдань практичних занять. Поточний контроль проводиться у формі:

МО1 – усний контроль (опитування);
МО2 – письмовий контроль;
МО3 – тестовий контроль;
МО4 – практична перевірка;
ФО3 – реферати;
ФО6 – виконання та захист практичних робіт;
ФО8 – захист курсової роботи.

Поточна успішність

1 Поточна успішність здобувачів за виконання навчальних видів робіт на навчальних заняттях і за виконання завдань самостійної роботи оцінюється за допомогою чотирибальної шкали оцінок з наступним перерахуванням у 100-бальну шкалу. Під час оцінювання поточної успішності враховуються всі види робіт, передбачені навчальною програмою.

1.1 Лекційні заняття оцінюються шляхом визначення якості виконання конкретизованих завдань.

1.2 Практичні заняття оцінюються якістю виконання контрольного або індивідуального завдання, виконання та оформлення практичної роботи.

1.3 Лабораторні заняття оцінюються якістю виконання звітів про виконання лабораторних робіт.

1.4 Семінарські заняття оцінюються якістю виконання індивідуального завдання/реферату.

2 Оцінювання поточної успішності здобувачів вищої освіти здійснюється на кожному практичному занятті (лабораторному чи семінарському) за чотирибальною шкалою («5», «4», «3», «2») і заносяться у журнал обліку академічної успішності.

– «відмінно»: здобувач бездоганно засвоїв теоретичний матеріал, демонструє глибокі знання з відповідної теми або навчальної дисципліни, основні положення;

– «добре»: здобувач добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного;

– «задовільно»: здобувач в основному опанував теоретичні знання навчальної теми, або дисципліни, орієнтується у першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, невпевнено відповідає на додаткові питання, не має стабільних знань; відповідаючи на питання практичного характеру, виявляє неточність у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою професією;

– «незадовільно»: здобувач не опанував навчальний матеріал теми (дисципліни), не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутнє наукове мислення, практичні навички не сформовані.

3 Підсумковий бал за поточну діяльність визнається як середньоарифметична сума балів за кожне заняття, за індивідуальну роботу, поточні контрольні роботи за формулою:

$$K^{поточ} = \frac{K1 + K2 + \dots + Kn}{n},$$

де $K^{поточ}$ – підсумкова оцінка успішності за результатами поточного контролю;

$K1, K2, \dots, Kn$ – оцінка успішності n -го заходу поточного контролю;

n – кількість заходів поточного контролю.

Оцінки конвертуються у бали згідно шкали перерахунку (таблиця 1).

Таблиця 1 – Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу

4-бальна шкала	100-бальна шкала	4-бальна шкала	100-бальна шкала	4-бальна шкала	100-бальна шкала	4-бальна шкала	100-бальна шкала
5	100	4,45	89	3,90	78	3,35	67
4,95	99	4,4	88	3,85	77	3,3	66
4,9	98	4,35	87	3,80	76	3,25	65
4,85	97	4,3	86	3,75	75	3,2	64
4,8	96	4,25	85	3,7	74	3,15	63
4,75	95	4,20	84	3,65	73	3,1	62
4,7	94	4,15	83	3,60	72	3,05	61
4,65	93	4,10	82	3,55	71	3	60
4,6	92	4,05	81	3,5	70	від 1,78 до 2,99 від 35 до 59	
						повторне складання	
4,55	91	4,00	80	3,45	69	від 0 до 1,77	від 0 до 34
4,5	90	3,95	79	3,4	68	повторне вивчення	

Підсумкове оцінювання

1 Здобувач вищої освіти отримує залік на останньому занятті з дисципліни за результатами поточного оцінювання. Середня оцінка за поточну діяльність конвертується у бали за 100-бальною шкалою, відповідно до таблиці перерахунку (таблиця 1).

Здобувачі вищої освіти, які мають середню поточну оцінку з дисципліни нижче ніж «3» (60 балів), на останньому занятті можуть підвищити свій поточний бал шляхом

складання тестів з дисципліни.

Оцінювання знань здобувачів шляхом тестування здійснюється за шкалою:

- «Відмінно»: не менше 90 % правильних відповідей;
- «Дуже добре»: від 82 % до 89 % правильних відповідей;
- «Добре»: від 74 % до 81 % правильних відповідей;
- «Задовільно»: від 67 % до 73% правильних відповідей;
- «Задовільно достатньо»: від 60 % до 66 % правильних відповідей;
- «Незадовільно»: менше 60 % правильних відповідей.

2 Умовою отримання заліку є:

- відпрацювання всіх пропущених занять;
- середня поточна оцінка з дисципліни не нижче «3» (60 балів).

3 За виконання індивідуальної самостійної роботи та участь у наукових заходах здобувачам нараховуються додаткові бали.

3.1 Додаткові бали додаються до суми балів, набраних здобувачем вищої освіти за поточну навчальну діяльність (для дисциплін, підсумковою формою контролю для яких є залік), або до підсумкової оцінки з дисципліни, підсумковою формою контролю для якої є екзамен.

3.2 Кількість додаткових балів, яка нараховується за різні види індивідуальних завдань, залежить від їх об'єму та значимості:

- призові місця з дисципліни на міжнародному / всеукраїнському конкурсі наукових студентських робіт – 20 балів;
- призові місця з дисципліни на всеукраїнських олімпіадах – 20 балів;
- участь у міжнародному / всеукраїнському конкурсі наукових студентських робіт – 15 балів
- участь у міжнародних / всеукраїнських наукових конференціях студентів та молодих вчених – 12 балів;
- участь у всеукраїнських олімпіадах з дисципліни – 10 балів
- участь в олімпіадах і наукових конференціях ХНАДУ з дисципліни – 5 балів;
- виконання індивідуальних науково-дослідних (навчально-дослідних) завдань підвищеної складності – 5 балів.

3.3 Кількість додаткових балів не може перевищувати 20 балів.

4 Результат навчання оцінюється (*обрати потрібне*):

- за двобальною шкалою (зараховано/не зараховано) згідно з таблицею 2;
- за 100-бальною шкалою (для диференційованого заліку) згідно з таблицею 3.

Підсумкова оцінка разом з додатковими балами не може перевищувати 100 балів.

Таблиця 2 – Шкала переведення балів у національну систему оцінювання

За 100-бальною шкалою	За національною шкалою
від 60 балів до 100 балів	зараховано
менше 60 балів	незараховано

Таблиця 3 – Шкала оцінювання знань здобувачів за результатами підсумкового контролю з навчальної дисципліни

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ЄКТС	
			Оцінка	Критерії
	екзамен	залік		

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ЄКТС	
	екзамен	залік	Оцінка	Критерії
90-100	Відмінно	Зараховано	A	Теоретичний зміст курсу освоєний цілком, без прогалин, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, усі передбачені програмою навчання навчальні завдання виконані, якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до максимального
80–89	Добре	Зараховано	B	Теоретичний зміст курсу освоєний цілком, без прогалин, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, усі передбачені програмою навчання навчальні завдання виконані, якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального
75-79			C	Теоретичний зміст курсу освоєний цілком, без прогалин, деякі практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані недостатньо, усі передбачені програмою навчання навчальні завдання виконані, якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками
67-74			D	Теоретичний зміст курсу освоєний частково, але прогалини не носять істотного характеру, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано, деякі з виконаних завдань, можливо, містять помилки
60–66	Задовільно	Зараховано	E	Теоретичний зміст курсу освоєний частково, деякі практичні навички роботи не сформовані, багато передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконані, або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального.
35–59	Незадовільно	Не зараховано	FX	Теоретичний зміст курсу освоєний частково, необхідні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених програм навчання навчальних завдань не виконано, або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання)

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ЄКТС	
	екзамен	залік	Оцінка	Критерії
0–34	Неприйнятно		F	Теоретичний зміст курсу не освоєно, необхідні практичні навички роботи не сформовані, усі виконані навчальні завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до якого-небудь значущого підвищення якості виконання навчальних завдань (з обов'язковим повторним курсом)

Політика курсу:

- курс передбачає роботу в колективі, середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної критики;
- освоєння дисципліни передбачає обов'язкове відвідування лекцій і практичних занять, а також самостійну роботу;
- самостійна робота передбачає вивчення окремих тем навчальної дисципліни, які винесені відповідно до програми на самостійне опрацювання, або ж були розглянуті стисло;
- усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін;
- якщо здобувач вищої освіти відсутній на заняттях з поважної причини, він презентує виконані завдання під час самостійної підготовки та консультації викладача;
- під час вивчення курсу здобувачі вищої освіти повинні дотримуватись правил академічної доброчесності, викладених у таких документах: «Правила академічної доброчесності учасників освітнього процесу ХНАДУ» (https://www.khadi.kharkov.ua/fileadmin/P_Standart/pologeniya/stvnz_67_01_dobroch_1.pdf), «Академічна доброчесність. Перевірка тексту академічних, наукових та кваліфікаційних робіт на плагіат» (https://www.khadi.kharkov.ua/fileadmin/P_Standart/pologeniya/stvnz_85_1_01.pdf), «Морально-етичний кодекс учасників освітнього процесу ХНАДУ» (https://www.khadi.kharkov.ua/fileadmin/P_Standart/pologeniya/stvnz_67_01_MEK_1.pdf).
- у разі виявлення факту плагіату здобувач отримує за завдання 0 балів і повинен повторно виконати завдання, які передбачені у силабусі;
- списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних пристроїв). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування.

Рекомендована література:

базова література:

1. Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" від 16 липня 1999 р. № 996-XIV (змін. та доп.).
2. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій від 30.11.1999 р. № 291 (зі змінами та доповненнями).
3. Бутинець Ф.Ф. Історія бухгалтерського обліку: навч. посіб. у 2-х ч. 2-ге вид., доп. і перероб. Житомир : Рута, 2008. 512 с.
4. Легенчук С.Ф. Історичні аспекти розвитку бухгалтерського обліку в Україні та світі : монографія. Beau Bassin : GlobeEdit, 2020. 212 с.
5. Лень В. С., Гливенко В.В. Бухгалтерський облік в Україні: основи та практика : навч. посіб. Т. : Навчальна книга – Богдан, 2012. 625 с.
6. Лобода Н.О., Шевців Л.Ю. Історія бухгалтерського обліку : конспект лекцій. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 55 с.
7. Максимова В.Ф. Бухгалтерський облік : підручник. Одеса : ОНЕУ, 2012. 670 с.
8. Розвиток бухгалтерського обліку в умовах глобалізації та інформатизації суспільства : монографія / О.В. Пальчук та ін. ; за ред. Г.М. Давидова. Кропивницький : ПП «Ексклюзив-Систем», 2017. 248 с.
9. Романів Є.М., Лобода Н.О. Бухгалтерський облік (загальна теорія) : навч. посіб. Львів: ЛДФА, 2014. 265 с.

допоміжна література:

1. Канцуров О.О. Застосування термінології міжнародних стандартів бухгалтерського обліку у нормативно-правовій базі України. Фінанси України. 2015. № 5. С. 51-53.

2. Ловінська Л.Г. Уніфікація термінології бухгалтерського обліку – створення національної системи бухгалтерського обліку в Україні. Фінанси України. 2014. № 5. С. 33-36.

Додаткові джерела:

1. www.vobu.com.ua – сайт газети «Все про бухгалтерський облік».
2. www.kmu.gov.ua – сайт Кабінету Міністрів України.
3. www.bank.gov.ua – сайт Національного Банку України.
4. www.nbuv.gov.ua – електронний каталог Національної бібліотеки України ім. Вернадського.
5. www.library.ukma.kiev.ua – електронний каталог наукової бібліотеки НаУКМА.

Розробник (розробники)

силабусу навчальної дисципліни

підпис

Володимир Маліков

ПІБ

Завідувач кафедри обліку і
оподаткування

підпис

Тетяна Ковальова

ПІБ